

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Kastbjerg Ådal
Natura 2000-område nr. 223
Habitatområde H223

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto:
Udsigt over Kastbjerg Ådal med Ulvholm Slot, i baggrunden Lambæk Dal.
Fotograf: Miljøstyrelsen Midtjylland.

ISBN: 978-87-7564-923-5

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	11
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	11
1.4.2 Befolkningen	12
1.4.3 Menneskets sundhed	12
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	12
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	12
1.4.6 Landskab.....	13
1.4.7 Arter	13
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	13
1.5 Eksisterende miljøproblemer	14
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	15
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	16
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	16
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	21
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	22
1.10 Overvågning	23

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse og udpegningsgrundlaget indeholder ikke arter, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som vurderes at kunne påvirke lokalt. et drejer sig bl.a. om en plejeindsats, som medvirker til at sikre især den eksisterende, lysåbne natur samt ophør af drift i forbindelse med en mulig udlægning af urørt skov samt potentiel omlægning af lavbundsarealer. Området er ikke biologisk eller geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Det vurderes derfor, at planen ikke har grænseoverskridende påvirkning.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for indsatser, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.

En realisering af indsatsprogrammet sikrer synergi til evt. indsatser for øvrige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget og forventes ligeledes at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper samt udvidelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og lavbundsarealer.

Indsatsen beskrevet i planen bidrager ligeledes til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje samt omlægning af lavbundarealer til naturarealer. Udtagning af

lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv klimaeffekt.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om at vurdere behovet for eventuel regulering af fiskeri. Såfremt der vurderes behov for at fastsætte eventuel regulering af fiskeri skal denne regulering udformes som enten en national lovgivning og/eller en international regulering. Hvis der er tale om international regulering, skal denne forhandles i en regional EU-proces.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at sikre eller genskabe en sammenhængende lysåben natur langs kysten og gennem hele ådalen, hvor arealet med våde og tørre naturtyper samt sammenhængen af områdets artsrige stilkege-krat (9190) sikres. Vandløbene fremstår med gode fysiske og kemiske forhold og kontinuitet, også som levesteder for bæklampret og odder.

De overordnede mål for området er desuden:

- Områdets naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus prioriteres højt.
- Det gælder især de biogeografisk store forekomster af artsrige rigkær (7230), herunder levesteder for kildevældsvindelsnegl. Hertil kommer hængesæk (7140), kildevæld (7220), surt overdrev (6230) og kalkoverdrev (6210) samt urtebræmme (6430).
- Arealet udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, og der genskabes store sammenhængende arealer med disse naturtyper og deres karakteristiske arter, idet der skal være plads til mosaiknatur og en naturtypekarakteristisk flora og fauna.
- Genopretning af artsrige rigkær (7230), kildevæld (7220) og hængesække (7140) prioriteres højt i forhold til yngre elle- og askeskov (91E0) eller skovbevokset tørvemose (91D0), mens ældre sumpskog bevares.
- Sikring af artsrige kildevæld (7220) og rigkær (7230) prioriteres i forhold til vandløb (3260).
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen eller arternes levesteder hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N223 Kastbjerg Ådal er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-atlantiske region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om naturnationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype.

Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Rigkær (7230) er den mest udbredte habitatnaturtype i Kastbjerg Ådal. Knap 60 % af arealet med rigkær er i god-høj naturtilstand grundet hensigtsmæssig drift og deraf følgende gode strukturer og fravær af trusler. Naturtilstanden er ringe-moderat på godt 40 % af arealet, men da der er registreret partier med veludviklet rigkærvegetation (relativt højt artsindeks) på over halvdelen af dette areal, vidner det om et stort potentiale for at forbedre naturtilstanden.

Surt overdrev (6230) er den næstmest udbredte lysåbne habitatnaturtype i området. Naturtilstanden er god-høj på halvdelen af arealet grundet drift og gode strukturer. På den anden halvdel af arealerne er naturtilstanden dårlig-moderat. Næsten 3/4 af arealet har god-høj strukturtilstand, hvilket især hænger sammen med, at der er drift i form af græsning på en stor del af dette areal. Pga. tilgroning er der fortsat ringe-moderat strukturtilstand på 1/4 af arealet, og her er der god mulighed for at forbedre tilstanden, da mange forekomster fortsat rummer partier med veludviklet vegetation med et relativt højt artsindeks.

Området rummer flere værdifulde kildevæld (7220), herunder paludellavæld samt væld som er levesteder for blank seglmos og kildevældsvindelsnegl. Der er langt overvejende tale om lysåbne, græsningsbetingede kildevæld. Naturtilstanden er god-høj på knap halvdelen af arealet, hvilket bl.a. skyldes, at de græsses og har en relativt høj dækning af lave urter og græsser. På den anden halvdel er naturtilstanden ringe-moderat, hvilket for de lysåbne kildevælds vedkommende overvejende skyldes, at der ikke er fundet partier med veludviklet vegetation (relativt lavt artsindeks). Næringsbelastet grundvand eller bortskygning pga. tilgroning med høje urter og vedplanter kan være den bagvedliggende årsag. Strukturtilstanden er god-høj på knap 2/3 af arealet med lysåbne kildevæld, bl.a. som følge af begrænset tilgroning med høje urter og vedplanter.

Hovedparten af hængesækkene (7140) er af den mesotrofe type og som typisk for naturtypen har de en ret høj græs/urtevegetation, også selvom der er græsning på væsentlige arealandele. Naturtilstanden er god på knap 80 % af arealet da der er gode strukturer og fravær af trusler. Godt 20 % er i moderat tilstand.

Kalkoverdrev (6210) forekommer på kystskrænterne. Størsteparten af arealet med kalkoverdrev er i moderat naturtilstand, selvom næsten hele arealet græsses og er præget af lavtvoksende græs/urtevegetation og spredte buske og træer. Årsagen er at artsindekset er ringe, hvilket vurderes at skyldes indslag af problemarter.

Naturtilstanden for strandeng (1330) er god på ca. halvdelen af arealerne grundet drift og deraf følgende lavtvoksende vegetation. På den anden halvdel af arealerne er der udviklet strandrørsump med dominans af tagrør. Da strandrørsumpen er ret artsfattig og derfor har lavt artsindeks er naturtilstanden kun moderat da et lavt artsindeks trækker ned i naturtilstanden.

I dette område er der urtebræmme (6430) langs Kastbjerg Å og Østerkær Bæk samt sidevandløb.

Hele arealet med enekrat (5130) er i høj naturtilstand. Arealet er med drift og deraf følgende gode strukturer såsom lav vegetation mellem enebuskene. De kortlagte arealer med tidvis våd eng (6410) er i god tilstand. Områdets to arealer med tør hede (4030) er i moderat naturtilstand. Højmose (7110) og nedbrudt højmose (7120) er begge kortlagt med meget små arealer. Naturtilstanden for nedbrudt højmose er ringe-dårlig.

I området er der kortlagt 110 ha med skovnaturtyperne stilkege-krat (9190), skovbevokset tørvemose (91D0), bøg på mor (9110), bøg på muld (9130) og elle- og askeskov (91E0). Den primære skovnaturtype i området er stilkege-krat.

I området er der registreret ca. 60 ha stilkege-krat, hvor der på ca. 1/4 af arealet er registreret 1-5 store træer pr. ha, mens der på den resterende del er registreret under 1 stort træ pr. ha. Der er registreret 1-5 stk. stående dødt ved pr. ha på knap 1/4 af arealet, mens der på 3/4 af arealet er registreret under 1 stk/ha. Af liggende dødt ved er der registreret 1-5 stk. pr. ha på størsteparten af arealet, mens 1/5 af arealet har over 5 stk/ha og en anden 1/5 har under 1 stk/ha.

Jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

For øvrige skovnaturtyper i området gælder, at der på tre fjerdedele af arealet er registreret mindre end 1 stort træ/ha, dog er der i bøg på muld registreret 1-5 store træer/ha på størsteparten af arealet. På over halvdelen af arealet er der >1stk/ha af både stående og liggende dødt ved.

I Natura 2000-området er der kortlagt 20 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150), hvor 12 er i høj tilstand og 6 i moderat tilstand. Der er desuden kortlagt 4 småsøer med habitatnaturtypen kransnålalge-sø (3140), med 2 i god tilstand og 2 søer uden tilstandsvurdering samt 2 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160) i god tilstand. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt undervandsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt ingen påvirkning fra jordbrugsdrift.

I området er der desuden kortlagt en sø over 5 ha. Søen er naturtypebestemt som næringsrig sø (3150).

I Natura 2000-området er der kortlagt 36 km vandløb med naturtypen vandløb med vandplanter (3260), som er registreret på hele stækningen fra Glenstrup Sø til vandløbets udløb i Mariager Fjord. Naturtypen er også registreret på de nederste strækninger af de mindre tilløb af bække og fra de mange kilder i området.

Området rummer en lille del af Mariager Fjord, hvor der er fundet tre marine naturtyper i form af bugter og vige (1160) på 26 ha, sandbanker (1110) på 17 ha og kystlaguner og strandsøer (1150) på 1 ha.

28 søer er kortlagt som levesteder for stor vandsalamander, hvoraf 11 har en god naturtilstand, mens de resterende 17 er i moderat tilstand. Søerne i god naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af en artsrig undervandsvegetation, en veludviklet rørsump, en lav vanddybde og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes desuden blank seglmos, kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, bæklampret og odder.

Inden for området er Blank seglmos fundet på én lokalitet ved Kjellerup Sø. Voksestedet er helt domineret af vedplanter, da lokaliteten i mange år har ligget hen uden drift. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2019 er bestandsudviklingen for blank seglmos samlet set ukendt.

Kildevældsvindelsnegl er tidligere fundet på et par lokaliteter inden for området i nærheden af True Sø. Skæv vindelsnegl blev i første overvågningsperiode registreret på to lokaliteter ved Brødløs. Sumpvindelsnegl blev fundet på samme lokalitet både i første og tredje overvågningsperiode. Der mangler i dette område opdateret viden om alle tre arters aktuelle forekomst, men de vurderes dog at have stabile forekomster i Natura 2000-området.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 indikerer overvågningsdata for kildevældsvindelsnegl en markant tilbagegang i den kontinentale del af Østjylland syd for Limfjorden, men tilbagegangen kan evt. tilskrives forskelligheder i eftersøgningsindsatsen eller andre faktorer, som fx. tilgroning eller udtørring. Udbredelsesområdet for sumpvindelsnegl er vurderet som stabilt, mens bestandsstørrelsen formentlig udvikler sig positivt. Udviklingstendensen for skæv vindelsnegl er ukendt.

Bæklampret er registreret 10 gange i området på 7 forskellige lokaliteter i perioden 2009-2018. Arten trives godt i de mange små og middelstore vandløb. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er bæklampret forholdsvis stabil i dens udbredelse.

Der er fundet spor/ekskrementer fra odder på 6 undersøgte stationer i området både ved seneste overvågning og i forrige overvågningsperiode 2011-12. Ud fra områdets karakter med vandløb, søer og store uforstyrrede områder vurderes der at være en stabil forekomst af odder i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 har Odder har tydeligt øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-2012.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne med kildevæld, rigkær, hængesæk og overdrev ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på den resterende del af primært kildevæld, hængesæk og rigkær, da der er behov for en indsats mod tilgroning og sikring af hensigtsmæssig hydrologi. Der er ligeledes potentielt risiko for at naturtilstanden af området sønaturtyper ikke vil blive sikret eller forbedret. For skovnaturtyperne er der en potentiel risiko for at bevaringsstatus ikke sikres eller forbedres, hvis der ikke gennemføres en skovnaturtypebevarende drift eller pleje, evt. ved udlægning af urørt skov.

Uden en realisering af indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode er risiko for, at der ikke sikres levesteder for områdets mange arter, herunder sjældne, rødlistede og fredede arter samt bilag IV-arter. Der er risiko for, at bestandene af blank seglmos og de tre arter af vindelsnegle ikke sikres og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau. For bestandene af bæklampret og odder er der en potentiel risiko for at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau, hvis ikke planen vedtages og indsatsprogrammet i planen kan realiseres.

Hvis ikke planens indsats om udtagning af kulstofholdige lavbundsjord realiseres, vil planen ikke i det forventelige omfang kunne bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø eller bidrage til udbygning og større robusthed af naturområder.

For områdets skovnaturtyper kan en manglende gennemførelse af indsatsprogrammet om urørt skov eller skovnaturtypebevarende drift og pleje, potentielt betyde at skovstrukturer som antallet af store træer og mængden af dødt ved ikke forbedres, der dermed ikke kommer biodiversiteten til gavn.

Hvis ikke planen for 3. planperiode iværksættes, vil effekten af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri ikke fortsætte og den nødvendige fiskeriregulering på stenrev ikke blive færdiggjort, ligesom en indsats om opdatering af vejledning til klappning i Natura 2000-områder udeblive.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, hvilket for befolkningen kan betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet. Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret og at tilgroning af fortidsminder ikke i samme omfang vil modvirkes.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

En realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram forventes, ud over sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, at bidrage generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed forventes Natura 2000-planerne også at bidrage til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at bevare den biologiske mangfoldighed, ligesom planen forventes at bidrage til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for flere af områdets arter. Planens indsatser om pleje og sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Planens indsats om pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtypen i området.

Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed til gavn i området for arter som bæklampret og odder og naturtyper som kildevæld, rigkær og hængesæk.

Ændringer i hydrologien som følge af realisering af hydrologiprojekter, herunder genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi i grøftede områder, vil modvirke negative effekter af kunstig afvanding med grøfter eller dræn, som har forandret naturen og ført til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation er erstattet af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genopretning af hydrologi forventes også at kunne forbedre levesteder for arter som blank seglmos, sump- og kildevældsvindelsnegl. En mere hensigtsmæssig hydrologi vil også medvirke til, at mange naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedret deres levesteder.

Planens indsats med skovnaturtypebevarende drift eller pleje samt evt. udlægning af urørt skov forventes at gavne skovnaturtyperne samt skovtilknyttede arter og fugle, der ikke er på udpegningsgrundlaget.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af sjældne, fredede og rødlistede arter samt bilag IV-arter af bl.a. insekter, karplanter, svampe, fugle, pattedyr og padder, heriblandt gråbåndet bredpande, sumpgræshoppe, rust-skæne, leverurt, tvebo og loppe-star, vibefedt, engblomme, guldblomme, bredbægret ensian, sump-hullæbe, kødfarvet, maj- og purpur-gøgeurt, siddende fontænehat, gråhåret silkehat, isfugl, agerhøne, rød glente, rødrygget tornskade, nattergal, skovmår, arter af flagermus, spidssnudet frø m.fl. En realisering af planens indsatsprogram forventes at forbedre levevilkårene for disse arter sammen med indsatserne for habitatnaturtyper og -arter. Bl.a. vil det sikre at lysåbne naturtyper i høj grad holdes lysåbne til gavn for de lave, lyskrævende organismer, idet intensiv sommergræsning dog kan have en negativ effekt på bl.a. insekter, som er afhængige af blomstrende urter.

En realisering af planens indsats for habitatnaturen vil samtidig påvirke en stor del af den § 3-beskyttede natur i området.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område N223 Kastbjerg Ådal er beliggende i Randers og Mariagerfjord kommuner, der har indbyggertal på henholdsvis 98.200 og 41.500. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvilket kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-området udnyttes i begrænset omfang til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Natura 2000-planen vil kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

Det vurderes således, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, idet den nuværende rekreative udnyttelse kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig negativ effekt. Med planen sikres mere åbne landskaber, som har stor landskabelig og oplevelsesmæssig værdi for både den lokale befolkning og øvrige gæster, der besøger området.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formegentlig vil mindskes. Desuden kan planen medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Planen vil kunne påvirke kystvande, søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og kvaliteten af til områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder.

Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er beskrevet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".

1.4.6 Landskab

Området omfatter hele Kastbjerg Ådal med sidedale samt Østerkær Bæk mod vest, hvor området grænser op til Natura 2000-område nr. 30. Mod nord omfatter området en lille del af Mariager Fjord. Både Mariager Fjord og den sydlige del af Kastbjerg Ådal er opstået under istiden som to øst-vestgående tunneldale, der forbindes af en nord-sydgående vandløbsstrækning. Dalene skærer sig flere steder dybt ned i landskabet.

Den ca. 20 km lange Kastbjerg Å begynder hvor Glovdal Bæk løber sammen med afløbet fra Kjellerup Sø. Her krydses dalen af Randers-Mariager-hovedvejen, der er anlagt på en stor tværgående dæmning. I den vestlige del af habitatområdet ligger den tørlagte sø, True Sø, der afvander mod vest via Østerkær Bæk til Glenstrup Sø, som ligger i Natura 2000-område nr. 30. På vandskellet mellem Østerkær Bæk og Glovdal Bæk findes rester af højmose.

Ådalen er gennem flere hundrede år blevet påvirket af dræning, grøftning og tørvegravning, og vandløbene har på stort set hele forløbet været kraftigt regulerede med et kanaliseret forløb og ringe fysisk variation. Kastbjerg Å er overvejende grundvandsfødt og omgivet af naturarealer, de hydrologiske forhold i åen er således hovedsageligt betinget af den naturlige fluktuation. Åen og dens tilhørende bække er et vigtigt gydevand og opvækstområde for havørred.

Ikke mindst de talrige rigkær og kildevæld i dalbunden af Kastbjerg Ådal samt dalene omkring Østerkær Bæk, True Sø og Kjellerup Sø påkalder sig interesse. Både kilder og rigkær er betinget af en opadgående strøm af kalkrigt grundvand, der munder ud ved skræntfoden eller mere diffust ude i dalbunden.

Ådalsskrænterne indeholder mange fine overdrev på sur bund, enkelte små heder samt skov. Det største skovområde er Dyrby Krat med ekstensivt drevet egekrat, flere steder med kreaturgræsning. Nogle af disse egekrat er meget fine, artsrige og med et veludviklet busklag, men egekrattet er opdelt af nåletræsparceller.

Ud til Mariager Fjord findes stejle kystskrænter med veludviklede kalkoverdrev, hvor Danien-kalken ligger tæt på overfladen. Det flade marine forland rummer strandeng, strandoverdrev og rigkær. Natura 2000-området inkluderer desuden en lille, lavvandet del af fjorden og en mindre lagune. Fjordens plante- og dyreliv er præget af få næringsstofelskende arter, som f.eks. søsalat, der især dominerer i sensommeren.

Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov eller ændres i plejen eller hydrologien i området.

1.4.7 Arter

Natura 2000-planens påvirkning af arter er behandlet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der er ingen fredninger i Natura 2000-området N223 Kastbjerg Ådal.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Kvælstofdeposition, næringsberigelse og randpåvirkning:

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig følsomhed over for kvælstofdeposition. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Ammoniak har desuden en direkte giftvirkning på organismer som laver, mosser og planter. Næringstilførsel på dyrkede arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder.

De marine naturtyper og flere søer med sønaturtypen næringsrig sø er påvirket af næringsstofbelastning. Potentielt gælder det også grundvandsbetingede terrestriske naturtyper som kildevæld og rigkær, der også udgør levesteder for bl.a. blank seglmos og vindelsnegle. Ligeledes er der registreret tegn på næringsbelastning af en mindre andel af ynglevandhullerne for stor vandsalamander.

Tilgroning:

De lysåbne naturtypers gode tilstand skyldes ofte, at områderne græsses eller plejes, men en stor del af arealet med rigkær, kildevæld og tidvis våd eng samt flere forekomster af surt og kalkoverdrev, hængesæk og tør hede er uden græsning/pleje, og flere er derfor truet af tilgroning med vedplanter og høje urter/græsser. Næringsbelastning, forstyrret hydrologi samt en utilstrækkelig eller uhensigtsmæssig pleje/græsning kan også være en medvirkende årsag til accelereret tilgroning eller dominans af græsser. Tilgroning med høje urter, græsser og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencesterke arter.

Tilgroning er også en trussel mod levesteder for arter som blank seglmos og stor vandsalamander, og kan være en potentiel trussel mod levesteder for arter af vindelsnegle.

Invasive arter:

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er kun et mindre problem i dette Natura 2000-område, især på tør hede og nedbrudt højmosse.

Afvanding:

En del af de lysåbne, våde naturtyper som nedbrudt højmosse, rigkær, kildevæld, hængesæk og tidvis våd eng samt våde skovnaturtyper som skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov har tegn på afvanding i form af gamle grøfter/dræn, og stedvist er der også registreret tydelige effekter af afvanding, særligt i nedbrudt højmosse. Afvanding i form af grøfter eller dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-sterke arter, der er knyttet til mere tørre forhold.

Trusler mod skovhabitatnatur og -arter:

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter,

herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

Prædation:

Der er konstateret fisk i flere vandhuller kortlagt som levesteder for stor vandsalamander, hvilket gør levestederne uegnede som ynglevandhuller, da fisk æder larver af stor vandsalamander.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder en målsætning om at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper og de tilknyttede arter en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. Pleje/græsning af især lysåbne naturtyper vil sikre mod utilsigtet tilgroning med f.eks. vedplanter. For områdets arter vil planens indsatser medvirke til at sikre egnede levesteder, ligesom de vil bidrage til at skabe størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved bl.a. at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Planen indeholder en indsats om skovnaturtypebevarende drift eller pleje og om at udlægge urørt skov. Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

På hedearealer gennemføres en grundlæggende indsats med henblik på forbedring af naturtilstanden og for ligeledes at undgå tilgroning.

Afslutning af igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, og vedligeholdelse af indsatser gennemført i første og anden planperiode, f.eks. ved at opretholde græsning og genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats, vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdige lavbundsjord, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. bæklampret og odder. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Planen har også indsatser som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien som f.eks. kildevæld, rigkær, hængesæk, højmose og tidvis våd eng. En mere hensigtsmæssig hydrologi vil indirekte være til gavn for bl.a. Stor vandsalamander, Bæklampret og Odder samt vandløb og søer, da udvaskning og erosion forventeligt mindskes. Fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021 vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Indsatser mod næringsstofbelastning af sø- og marine naturtyper samt grundvandsbetingede terrestriske naturtyper og levesteder varetages i Vandområdeplanerne. Hertil kommer en opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klappning i Natura 2000-områder.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser, der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer til ny natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede fuglearter samt en lang række andre fuglearter og arter, der benytter området som yngle- og rasteområde.

Herudover fokuseres der på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på pattedyr, samt fortsættelse af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-områder.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område N223 Kastbjerg ådal vil realisering af planens indsatser om bl.a. at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper og levesteder, medvirke til at hindre tilgroning af lysåbne naturtyper. Mere konkret betyder det, at naturtilstanden opretholdes og/eller forbedres, og at levesteder for arter som bl.a. blank seglmos, stor vandsalamander samt kildevælds-, skæv og sumpvindelsnegl sikres. Ligeledes vil planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter, gavne de rødlistede og truede arter i området.</p> <p>Da indsatserne i planen også forventes at bidrage til at forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder.</p> <p>Særligt forventes planen at medvirke til at forbedre kildevæld, rigkær, tidvis våd eng samt surt og kalkoverdrev, som er fokusnaturtyper i LIFE IP Natureman-projektet, der gennemføres i området. Det samme gælder levestederne for blank seglmos, kildevælds-, skæv og sumpvindelsnegl samt rustskæne, som er fokusarter for LIFE-projektet.</p> <p>Fortsat pleje og genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke tilgroning af lysåbne naturtyper som f.eks. tør hede, strandeng, kalk- og surt overdrev, enekrat, kildevæld, rigkær, hængesæk, tidvis våd eng og nedbrudt højmosse og dermed sikre områdets naturtilstand og betingelser for karakteristiske, rødlistede og fredede arter tilknyttet lysåbne naturtyper. Yderligere vil det medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Sådanne tiltag vil desuden medvirke til at sikre levesteder for bilag IV-arter som but- og spidssnudet frø og stor vandsalamander. Herudover forventes rødlistede, fredede og sjældne arter af bl.a. insekter, fugle, karplanter, svampe, laver, mosser, padder og pattedyr også at have fordel af forbedret naturtilstand af de naturtyper i området, som de er tilknyttet.</p> <p>Natura 2000-planens indsatser om at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af lysåbne- og skovnaturtyper, samt indsats om pleje af heder, bidrager til at sikre levesteder for en række fuglearter, der fouragerer på lysåbne arealer, ligesom det bidrager til at opretholde og sikre arealet af hede.</p>

		<p>Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje eller udlægning af urørt skov er til gavn for skovnaturtyper generelt, men også til gavn for tilknyttede fugle og arter, herunder bilag IV-arter som flagermus, pga. bedre og mere varierede skovstrukturer.</p> <p>Hydrologiprojekter kan stedvist medføre at naturarealer bliver så våde, at de ikke kan græsses. Evt. intensiv sommergræsning/fravær af vintergræsning kan potentielt medføre dominans af græsser og risiko for knaphed på blomsterressourcer. Dette kan både påvirke blomsterplanters og dværgbuskes frøsætning og sprednings- samt etableringsevne, samt blomstersøgende insekters fødegrundlag, og dermed også det dertil knyttede fugleliv og øvrig fauna.</p> <p>Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for en del af områdets § 3-beskyttede enge, overdrev og moser, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.</p> <p>Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi samt udtagning af lavbundsjord vil potentielt kunne påvirke habitatnaturtyper alt afhængigt af naturtyperne, projektets og områdets beskaffenhed. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan bidrage til at sikre og bevare de våde naturtyper både med skov (skovbevokset tørvemose, elle- og askeskov) eller lysåbne naturtyper (kildevæld, tidvis våd eng, rigkær). Potentielle hydrologiprojekter kan alt afhængig af projektet bevirke, at nogle naturtyper går tilbage, mens andre går frem. Forandringerne af naturtyperne og levesteder for arter kan potentielt påvirke de arter, der på nuværende tidspunkt findes i området, ligesom det på sigt kan give mulighed for at andre arter indvandrer til området.</p>
Befolkningen	X	<p>Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for flere og større naturoplevelser.</p> <p>Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare den åbne dynamik i området. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, dog kan der forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en ændret plejeindsats.</p>

			<p>Visse indsatser i Natura 2000-planen, f.eks. potentielle hydrologiprojekter med fx udtagning af lavbundsgrunde, vil potentielt kunne påvirke adgangsforholdene indenfor Natura 2000-området, da området stedvist forventes at blive vådere. Der er offentlig adgang til dele af området, langs kysten, til veje og stier samt udyrkede arealer jf. naturbeskyttelseslovens gældende regler om adgang til naturområder. I årene 2007-2017 gennemførtes et naturgenopretningsprojekt på strækningen mellem Kastbjerg og Dyrby Krat, hvor der bl.a. blev etableret stier for at give offentligheden bedre adgang til området.</p> <p>Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.</p>
Menneskers sundhed	X		<p>Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed.</p> <p>Det vurderes, at vedtagelse og realisering af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Planens øvrige indsatser vurderes ikke at have en sundhedsmæssig effekt, da der er tale om indsatser som vedrører sikring af naturtyper og levesteder for arter ved fx naturpleje.</p>
Jordbund		X	<p>Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".</p>
Vand	X		<p>Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Indsatserne i vandområdeplanerne vil omvendt medvirke til at sikre en forbedret vandkvalitet i Natura 2000-områderne.</p> <p>Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi og evt. udlægning af urørt skov vil bidrage til mere frit strømmende vand og naturlige fluktuationer i vandstanden, hvilket er vigtige processer, der er med til at skabe variation og dynamik.</p> <p>Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan påvirke søer, vandløb og fjorden positivt, bl.a. ved at medvirke til at tilbageholde kvælstof, og dermed bidrage til realisering af</p>

			vandområdeplanen for området.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer samt hydrologiprojekter, hvor tidligere dræned jord igen vandmættes, vil medvirke til at begrænse udledningen af CO ₂ . Udbredelse af ålegræs og makroalger som følge af en potentiel forbedring af naturkvaliteten i marine områder, vil kunne medvirke til binding af CO ₂ i havet.
Materielle goder	X		Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. En forbedring af den marine naturtilstand i området vil øget udbredelse af ålegræs og makroalger samt dyrelivet i tilknytning dertil, hvilket kan forbedre den undersøiske landskabsværdi. Udlægning til urørt skov eller fx ændringer i hydrologien, forventes at medføre en øget variation i landskabet, fx som følge af at træer vælter og ligger hen, samt visse skovpartier formentligt vil ændre karakter. Sidstnævnte kan også ske som følge af ændret pleje, etablering af pleje, eller ved udtagning af lavbundslande, som i perioder vil stå under vand.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv. Natura 2000-planens indsatser for at bevare lysåben natur kan påvirke gravhøje, diger, voldsteder og anden arkæologisk arv i form af bl.a. pleje af fortidsminder samt dyrs tramp og slidtage.

Arter	X		Se vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelse sfredninger og vildtreservater		X	Der er ingen fredninger i området.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for arealer med lysåbne og skovnaturtyper samt arternes levesteder på områdets udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter. Ved gennemførelse af vandområdeplanen vurderes en synergi til sikring af vandkvaliteten på det marine område.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Planen vurderes overordnet ikke at have væsentlig negativ påvirkning på miljøet.

Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en sikring af en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare naturværdierne i området.

Planen indeholder en indsats om at sikre sammenhæng i områdets natur, samt sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsgrunde. En udtagning af lavbundsgrunde vil, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne som endnu ej kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som fx stor vandsalamander. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for stor vandsalamander vil kunne undgås ved fx at sikre tilstrækkeligt med egnede raste- og ynglesteder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, samt evt. brug af paddehegn, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af bestanden af stor vandsalamander. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arten.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsætter. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I forslag til Natura 2000-plan for N223 Kastbjerg Ådal planlægges der en indsats om at arbejde for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje, en skovnaturtypebevarende drift og pleje af skovnaturtyperne, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur.

Herudover vil en række specifikke indsatser hjælpe til indfrielse af Natura 2000-planens målsætninger. Dette omfatter bl.a. fokus på igangværende kommunale projekter og LIFE-projekter for kildevæld, rigkær, tidvis våd eng, surt og kalkoverdrev samt levestederne for blank seglmos, kildevælds-, skæv og sumpvindelsnegl samt rustskæne.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for stor vandsalamander, odder, bæklampret, kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Genopretning af det oprindelige kildevæld (7220) prioriteres i forhold til sønaturtyper (3140 og 3150) og potentielle levesteder for stor vandsalamander i de tilfælde, hvor et tidligere kildevæld (7220) er opstemmet og omdannet til en sø, da kildevæld er en EU-prioriteret naturtype.

Øgning af arealet med kildevæld (7220) og rigkær (7230), herunder levesteder for blank seglmos, kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) og elle-/askeskove (91E0). Hvor der er tale om unge birke- og ellesumpe opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne moser, prioriteres hensynet til at sikre levestedet for blank seglmos samt at skabe større sammenhængende arealer med kildevæld (7220) og rigkær (7230). Gamle og/eller veludviklede forekomster af ellesumpe (91E0) og skovbevoksede tørvemoser (91D0) skal bevares. Rydning af unge elle- og askeskove (91E0) eller skovbevokset tørvemose (91D0) kan kun ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Nedbrudt højmoser (7120) og skovbevokset tørvemose (91D0) opstået ved tilgroning af tidligere højmoser prioriteres genoprettet til aktiv højmoser (7110).

Hængesæk (7140) af den mesotrofe type, fx. domineret af dunhammer og andre høje græsser/urter, prioriteres lavt i forhold til tilgroning og udvikling mod de prioriterede skovnaturtyper skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0).

I dette habitatområde prioriteres en sikring af kildevæld (7220) og rigkær (7230) i forhold til tiltag til forbedring af forholdene for vandløb (3260) og marine naturtyper. Dette gælder også i forhold til eventuelle målsætninger om ændret vedligeholdelse i medfør af vandområdeplanen. Begrundelsen herfor er bl.a., at kildevæld (7220) er en EU-prioriteret naturtype, og at rigkær (7230) i dette område har en biogeografisk stor forekomst. Denne prioritering videreføres fra anden planperiode, da det var forudsætningen for gennemførelse af et naturgenopretningsprojekt årene 2007-2017 på strækningen mellem Kastbjerg og Dyrby Krat, hvor bl.a. dele af åen blev genslynget, tilløbende kildebække blev restaureret, der blev opsat hegn og igangsat græsning af kildevæld og rigkær i ådalen. Genopretning af vandløb (3260) kan fremover dog prioriteres højere end artsfattige forekomster af rigkær (7230) og mesotrof hængesæk (7140).

Artsrigt surt overdrev (6230), fx med rødlistede/sjældne arter, prioriteres højt ift. yngre tilgroning med ene- (5130) og egekrat (9190), men med plads til udvikling af mosaiknatur. Ældre ene- og egekrat bevares.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura
2000-plan 2022-2027 for Kastbjerg Ådal
(nr.223). Miljøvurderingen sammenfatter Natura
2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk